

Rolnummer 2117
Arrest nr. 45/2002 van 20 februari 2002

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag over artikel 55, derde lid, van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, gesteld door de Correctionele Rechtbank te Charleroi.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit de voorzitters M. Melchior en A. Arts, en de rechters L. François, M. Bossuyt, A. Alen, J.-P. Moerman en E. Derycke, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter M. Melchior,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag*

Bij vonnis van 18 december 2000 in zake de procureur des Konings en De Post tegen G. Dicara Lavallo en anderen, waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 22 januari 2001, heeft de Correctionele Rechtbank te Charleroi de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Is er geen schending van artikel 10 van de Grondwet, dat bepaalt dat behoudens de bij wet vastgestelde uitzonderingen, de Belgen gelijk zijn voor de wet, in het geval waarin in het kader van artikel 55, derde lid, van de wet van 8 april 1965, de vader en de moeder die in de hoedanigheid van voor de minderjarige burgerrechtelijk aansprakelijke worden gedagvaard, het recht wordt ontzegd de verslagen van medisch-psychologische expertise en van geestesonderzoek van de minderjarige te raadplegen en ter verdediging aan te voeren, wanneer deze laatste wordt verwezen naar de correctionele rechtbank na beslissing van uithandengeving door de jeugdrechtbank, terwijl zij onder dezelfde omstandigheden, optredend in dezelfde hoedanigheid in hetzelfde geschil voorgelegd aan het jeugdgerecht, wel toestemming krijgen en hebben gekregen om diezelfde verslagen te raadplegen en aan te voeren ? »

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

Naar aanleiding van het door de jeugdrechtbank gewezen vonnis van uithandengeving, heeft het openbaar ministerie een beklaagde en twee personen in de hoedanigheid van voor de beklaagde burgerrechtelijk aansprakelijken voor de Correctionele Rechtbank te Charleroi gedagvaard. De Post, autonoom overheidsbedrijf, heeft zich burgerlijke partij gesteld teneinde herstel te verkrijgen van het geleden nadeel naar aanleiding van sommige betwiste feiten.

De twee personen die gedagvaard zijn in de hoedanigheid van burgerrechtelijk aansprakelijken zetten voor de Rechtbank uiteen dat het persoonlijkheidsdossier van de minderjarige dat werd aangelegd ter uitvoering van een beslissing van de jeugdrechtbank absoluut noodzakelijk is teneinde de Rechtbank toe te staan te oordelen of zij het vermoeden van aansprakelijkheid dat zowel op basis van artikel 1384 van het Burgerlijk Wetboek als op basis van artikel 61 van de wet van 8 april 1965 op hen rust al dan niet omkeert. Het blijkt immers dat om het uit handen geven te motiveren de jeugdrechtbank uitvoerig verwijst naar een medisch-psychologisch-sociologisch onderzoek en een maatschappelijk onderzoek, waarbij zij overigens bepaalde passages van die verslagen *in extenso* weergeeft.

De Rechtbank stelt vervolgens vast dat zij aldus slechts een beperkte en gedeeltelijke kennis heeft van het onderzoek dat ten aanzien van de beklaagde is gevoerd, waardoor zij slechts gedeeltelijk kan oordelen over het in het geding brengen van de voor de minderjarige burgerrechtelijk aansprakelijken. Het openbaar ministerie verzet zich echter ertegen dat het persoonlijkheidsdossier dat in verband met de beklaagde werd aangelegd, aan de jeugdrechtbank wordt voorgelegd en baseert zich daarbij op de rechtspraak van het Arbitragehof.

De Rechtbank beslist, in het belang van een goede rechtsbedeling, om de hiervoor weergegeven prejudiciële vraag te stellen.

III. *De rechtspleging voor het Hof*

Bij beschikking van 22 januari 2001 heeft de voorzitter in functie de rechters van de zetel aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Bij beschikkingen van 20 maart, 22 mei en 26 september 2001 heeft het Hof de zetel aangevuld respectievelijk met de rechters A. Alen, J.-P. Moerman en E. Derycke.

Van de verwijzingsbeslissing is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 21 maart 2001 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 6 april 2001.

De Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, heeft een memorie ingediend bij op 7 mei 2001 ter post aangetekende brief.

Bij beschikkingen van 28 juni 2001 en 20 december 2001 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot respectievelijk 22 januari 2002 en 22 juli 2002.

Bij beschikking van 19 december 2001 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 16 januari 2002.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de Ministerraad en zijn advocaten bij op 21 december 2001 ter post aangetekende brieven.

Op de openbare terechtzitting van 16 januari 2002 :

- is verschenen : Mr. O. Vanhulst, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters-verslaggevers J.-P. Moerman en E. Derycke verslag uitgebracht;
- is de voornoemde advocaat gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

IV. *In rechte*

- A -

Standpunt van de Ministerraad

A.1. De Ministerraad brengt in de eerste plaats de rechtspraak van het Hof van Cassatie in herinnering en het standpunt van de rechtsleer volgens welke het persoonlijkheidsdossier enkel kan worden gebruikt om een beter inzicht te krijgen in de persoonlijkheid van de minderjarige.

Vervolgens analyseert hij de kenmerken die eigen zijn aan de jeugdrechtbank. In dat verband is de rechtsleer het unaniem erover eens dat de wetgeving betreffende de jeugdbescherming een karakter *sui generis* vertoont, gelet op de nagestreefde doelstelling, die erin bestaat aan minderjarigen hulp en bijstand te bieden om hen een normale ontwikkeling te waarborgen of, wanneer het om delinquente minderjarigen gaat, maatregelen te nemen die

verschillend zijn van diegene waarin het strafrecht voorziet. Met die bedoeling heeft de wetgever jeugdrechtbanken in het leven geroepen, met gespecialiseerde magistraten, die geen sancties opleggen maar maatregelen nemen. De rechtbank moet bijgevolg de persoonlijkheid van de minderjarige kennen teneinde maatregelen op te leggen die het best aan zijn behoeften beantwoorden. Het persoonlijkheidsdossier dient bijgevolg uitsluitend om de jeugdrechtbank in te lichten over de persoonlijkheid van de minderjarige.

A.2. In hoofddorde verdedigt de Ministerraad de stelling volgens welke de verwijzingsbeslissing niet aantoon op welke wijze de betwiste bepaling het gelijkheidsbeginsel zou schenden, vermits die bepaling in de prejudiciële vraag verkeerd wordt geïnterpreteerd. Die bepaling kent aan de burgerrechtelijk aansprakelijken niet de mogelijkheid toe om het persoonlijkheidsdossier te raadplegen. De vraag dient bijgevolg niet te worden beantwoord.

De burgerrechtelijk aansprakelijken worden immers voor de jeugdrechtbank en voor de correctionele rechtbank op dezelfde wijze behandeld; zij kunnen steeds het bij artikel 1384 van het Burgerlijk Wetboek ingestelde vermoeden van aansprakelijkheid weerleggen maar kunnen zich te dien einde niet beroepen op het persoonlijkheidsdossier van de minderjarige, vermits de wet hun niet het recht toekent dat te raadplegen. Uit een arrest van het Hof van Cassatie van 8 juni 1988 volgt bovendien dat enkel de jeugdrechtbank over het persoonlijkheidsdossier beschikt. De Ministerraad merkt ten slotte op dat de beslissing tot uithandengeving niet de rechten van de burgerrechtelijk aansprakelijken wijzigt, vermits hun situatie ongewijzigd blijft.

A.3. In ondergeschikte orde oordeelt de Ministerraad dat het verschil in behandeling tussen de rechten die de burgerrechtelijk aansprakelijken voor de jeugdrechtbank zouden genieten, enerzijds, en die welke zij zouden genieten voor de correctionele rechtbank, anderzijds, redelijk verantwoord is, zodat het gelijkheidsbeginsel niet geschonden is.

Het criterium van onderscheid is immers objectief, vermits het criterium de rechtbank is die over de zaak oordeelt en het rekening houdt met de taken die aan de jeugdrechtbank zijn toegekend. Het beoogde doel is legitiem : naar aanleiding van de uithandengeving door de jeugdrechtbank zal de minderjarige worden berecht als een volwassene; de wetgever heeft bijgevolg geoordeeld dat de rapporten die zijn opgesteld om nadere inlichtingen te verschaffen aan de jeugdrechtbank niet aan om het even wie konden worden meegedeeld, op straffe van het privé-leven van de minderjarige te schenden. Toestaan dat de rapporten die zijn opgesteld teneinde de jeugdrechtbank in te lichten worden geraadpleegd, zou indruisen tegen artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, dat de Staat verbiedt zich in te mengen in het privé-leven van de individuen en dat een norm bevat die, in de regel, voldoende duidelijk en precies is om rechtstreekse gevolgen te hebben, zoals het Hof van Cassatie heeft geoordeeld. Het gemaakte onderscheid is bovendien relevant, vermits de maatregel in verhouding staat tot het doel en noch willekeurig, noch onredelijk is. De maatregel is bovendien evenredig ten aanzien van het beoogde doel, vermits aan de burgerrechtelijk aansprakelijken het recht toekennen om de rapporten te raadplegen zou neerkomen op een schending van het privé-leven van de minderjarige die voor de correctionele rechtbank wordt gebracht.

- B -

B.1. Artikel 55 van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming bepaalt :

« Wanneer een zaak als bedoeld in titel II, hoofdstuk III, bij de jeugdrechtbank aanhangig is gemaakt, wordt aan de partijen en aan hun advocaat kennis gegeven van de neerlegging van het dossier ter griffie waar ze er vanaf het ogenblik van de betekening van de dagvaarding inzage kunnen van nemen.

De partijen en hun advocaat kunnen eveneens kennis nemen van het dossier wanneer het openbaar ministerie het opleggen van een maatregel bedoeld in de artikelen 52 en 53 vordert, alsmede gedurende de termijn voor het instellen van hoger beroep tegen de beschikkingen waarbij zulke maatregelen worden opgelegd.

De stukken die betrekking hebben op de persoonlijkheid van de betrokkene en op het milieu waarin hij leeft, mogen echter noch aan hem noch aan de burgerlijke partij medegedeeld worden. Het volledig dossier, die stukken inbegrepen, moet ter beschikking gesteld worden van de advocaat van de betrokkene wanneer deze laatste partij is in het geding. »

De wet van 2 februari 1994, die verschillende bepalingen van de wet van 8 april 1965 heeft gewijzigd, heeft, zonder de inhoud ervan te wijzigen, het eerste lid, tweede en derde zin, van het oorspronkelijke artikel 55 omgevormd tot het derde lid van het nieuwe artikel 55, waarop de prejudiciële vraag betrekking heeft.

B.2. De vraag betreft het verschil in behandeling dat de in het geding zijnde bepaling in het leven roept ten aanzien van de vader en de moeder die in hun hoedanigheid van voor de minderjarige burgerrechtelijk aansprakelijken worden gedagvaard, naargelang zij voor de correctionele rechtbank worden gedagvaard na beslissing van uithandengeving van de jeugdrechtbank of voor de jeugdrechtbank. Meer bepaald slaat zij in werkelijkheid op het feit dat in het eerste geval de ouders het recht geweigerd wordt de deskundigenverslagen, de medisch-psychologische en die van het geestesonderzoek, van de minderjarige te raadplegen en zich erop te beroepen, terwijl in het tweede geval het hen toegestaan wordt, in de mate waarin dit nodig is voor de jeugdrechter om met kennis van zaken te beslissen, die verslagen te raadplegen en aan te voeren.

B.3. Uit de parlementaire voorbereiding van de wet volgt dat de wetgever, met het oog op « het bijzondere karakter van de rechtspleging voor minderjarigen », bepalingen heeft aangenomen die afwijken van het gemeen burgerlijk en strafprocesrecht, onder meer om « te voorkomen dat gegevens over de persoonlijkheid in handen vallen van derden, door het dossier in twee te verdelen : een deel met betrekking tot de feiten en de rechtspleging; een tweede deel met betrekking tot de persoonlijkheid en het sociale milieu. Mededeling van het tweede deel aan derden of aan de burgerlijke partij is verboden » (*Parl. St.*, Kamer, 1963-1964, nr. 637/7, p. 9). Die bezorgdheid om de minderjarigen te beschermen en hun privé-leven te eerbiedigen, zij het ten nadele van bepaalde belangen, is nogmaals tot uiting gekomen bij de wijziging van artikel 55 van de wet van 8 april 1965 door de wet van 2 februari 1994 (*Parl. St.*, Kamer, B.Z., 1991-1992, nr. 532/9, p. 15, en Senaat, 1992-1993, nr. 633-2, p. 91) :

« De Minister herinnert eraan dat het gaat om vertrouwelijke inlichtingen over de minderjarige, terwijl de burgerlijke partij alleen materiële belangen verdedigt. De burgerlijke partij heeft geen belang bij dergelijke mededeling.

Wat de minderjarige zelf betreft, is het zo dat bijvoorbeeld het psycho-medisch verslag inlichtingen zou kunnen bevatten die hem een trauma zouden kunnen bezorgen.

In geval van uithandengeving wordt het persoonlijkheidsdossier zelfs niet aan de strafrechter bezorgd.

Er wordt hieraan toegevoegd dat het dikwijls gebeurt dat het resultaat van medische of psychiatrische deskundige onderzoeken aan de partijen niet wordt medegedeeld. » (*Parl. St.*, Senaat, 1992-1993, nr. 633-2, pp. 91 en 92)

Er is ook nog gezegd :

« In geval van uithandengeving wordt het dossier aan de correctionele rechtbank overgezonden, met uitzondering van het persoonlijkheidsdossier, waartoe zelfs de correctionele rechter geen toegang heeft.

Zo nodig zal deze rechter een nieuw maatschappelijk onderzoek vragen. » (*ibid.*, p. 61)

B.4. De algemene economie van de wet van 8 april 1965 verantwoordt dat het persoonlijkheidsdossier van de minderjarige, dat in de eerste plaats wordt opgesteld opdat de jeugdrechtbank de maatregel neemt die het meest aangepast is aan de betrokken minderjarige, niet zou worden medegedeeld aan een partij die materiële belangen verdedigt of belangen die strijdig zijn met die van de minderjarige. Zulks verantwoordt dat de ouders van de minderjarige de mededeling van stukken van het dossier kunnen verkrijgen voor de jeugdrechtbank, wanneer zij betrokken worden bij de keuze van de maatregelen die de rechter ten aanzien van de minderjarige moet nemen, terwijl zij daarentegen die stukken niet kunnen aanvoeren om te vragen dat zij zouden worden vrijgesteld van de aansprakelijkheid die hun krachtens artikel 1384 van het Burgerlijk Wetboek ten laste wordt gelegd.

Het zou strijdig zijn met de algemene economie van de wet en met het beginsel van de tegenspraak dat de mededeling van het persoonlijkheidsdossier aan de burgerrechtelijk aansprakelijken wordt toegestaan, terwijl die mededeling niet kan worden gedaan aan de minderjarige zelf, aan de burgerlijke partij en aan de correctionele rechtbank.

B.5. De maatregel zou onevenredig zijn met het nagestreefde doel mocht hij aan diegene van wie artikel 1384 van het Burgerlijk Wetboek tot bewijs van het tegendeel aanneemt dat zij burgerlijk aansprakelijk zijn, verbieden elementen betreffende de persoon van de minderjarige of het milieu waarin hij leeft aan te voeren, terwijl dergelijke elementen onontbeerlijk zouden zijn

voor de verdediging van de belangen van die partijen. Dat is evenwel niet de draagwijdte van de in het geding zijnde bepaling. Zij belet alleen dat, ten behoeve van de verdediging van die partijen, gebruik wordt gemaakt van stukken die op dergelijke elementen betrekking hebben maar met andere oogmerken werden ingewonnen, in het kader van een van de gewone regels van de strafrechtspleging of van de burgerlijke rechtspleging afwijkende procedure, die de bescherming van de minderjarige beoogt. Zij verbiedt die partijen niet om, bij wege van de gemeenrechtelijke bewijsvoering, argumenten te halen uit de persoonlijkheid van de minderjarige of zijn milieu.

B.6. De vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 55, derde lid, van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming schendt artikel 10 van de Grondwet niet, in zoverre het de vader en de moeder die in de hoedanigheid van voor de minderjarige burgerrechtelijk aansprakelijken worden gedagvaard het recht ontzegt de verslagen van medisch-psychologische expertise en van geestesonderzoek van de minderjarige te raadplegen en ter verdediging aan te voeren, wanneer deze laatste wordt verwezen naar de correctionele rechtbank na beslissing van uithandengeving door de jeugdrechtbank.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 20 februari 2002.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

M. Melchior